

Sygn. akt II Ca 865/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Protokolant Emilia Trąbka

po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2014 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa reprezentowanego przez L. Komendanta Wojewódzkiego Policji w L.

przeciwko Towarzystwu (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 18 lipca 2014 roku, sygn. akt I C 538/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez L. Komendanta Wojewódzkiego Policji w L. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sygn. akt II Ca 865/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 lipca 2014 roku Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku:

I. zasądził od Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez L. Komendanta Wojewódzkiego Policji kwotę 6.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2014 roku do dnia zapłaty;

II. zasądził od Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez L. Komendanta Wojewódzkiego Policji kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. nakazał pobrać Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku kwotę 250 zł tytułem opłaty od pozwu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 października 2013 roku pomiędzy Towarzystwem (...) z siedzibą w W. a J. K. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) w D. została zawarta umowa nr (...), na mocy której pozwane Towarzystwo udzieliło przedsiębiorcy gwarancji ubezpieczeniowej jako formy wniesienia wadium w toku postępowania zamówień publicznych o wykonanie robót remontowo-budowlanych pomieszczeń Komendy Powiatowej Policji w J. L.. Zgodnie z § 1 ust. 1 umowy gwarancja obowiązywać miała w okresie od 11 października 2013 roku do 10 listopada 2013 roku,

jej wartość wynosiła 6.000 zł, zaś jej beneficjentem była Komenda Wojewódzka Policji w L.. Roszczenie o wypłatę gwarancji na rzecz beneficjenta powstawało m. in. gdy wykonawca (J. K.) w odpowiedzi na wezwanie, o którym mowa w art. 26 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych, nie złożył dokumentów lub oświadczeń, o których mowa w art. 25 ust. 1 tej ustawy, lub pełnomocnictw, chyba że udowodni, że wynika to z przyczyn nie leżących po jego stronie (pkt 4 ppkt 4 gwarancji). Pozwane Towarzystwo jako gwarant zobowiązało się wypłacić należną kwotę w ciągu 30 dni od daty otrzymania od beneficjenta pisemnego wezwania do zapłaty, podpisanego przez osoby właściwie umocowane do reprezentowania beneficjenta, zawierającego oświadczenie wskazujące okoliczność, spośród wymienionych w pkt 4, stanowiącą podstawę wezwania do zapłaty. Do pisemnego wezwania należało dołączyć dokumenty poświadczające umocowanie osób, które podpisały wezwanie do zapłaty, przy czym wezwanie to należało doręczyć gwarantowi w okresie obowiązywania gwarancji, tj. pomiędzy 11 października 2013 roku a 10 listopada 2013 roku (pkt 5 i pkt 6 gwarancji).

J. K. złożył ofertę w toku postępowania przetargowego, jednakże pomimo wezwania nie uzupełnił w określonym terminie braków formalnych swojej oferty pozwalających potwierdzić, iż spełnia warunki do udziału w tym postępowaniu i nie wykazał, iż nastąpiło to z przyczyn niezależnych od wykonawcy, co spowodowało wykluczenie go z przetargu. W konsekwencji powyższego zaktualizowała się przesłanka zatrzymania przez zamawiającego, tj. Komendę Wojewódzką Policji w L., wadium w formie gwarancji ubezpieczeniowej.

W dniu 8 listopada 2013 roku pracownik KWP w L. L. R. stwierdziła, iż zbliża się koniec terminu obowiązywania gwarancji ubezpieczeniowej zapłaty wadium wniesionego przez J. K. (dzień 8 listopada 2013 roku przypadał w piątek). W związku z powyższym poinformowała ona o tym fakcie nadzorującego przetarg pracownika KWP w L. S. P.. Po skonsultowaniu się z radcami prawnymi Komendy sporządzone zostało pismo z dnia 8 listopada 2013 roku stanowiące wezwanie do zapłaty gwarancji ubezpieczeniowej wadium należnego od J. K.. Pismo określało, że podstawą żądania zapłaty gwarancji jest to, iż J. K. w odpowiedzi na wezwanie, o którym mowa w art. 26 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych, nie złożył w określonym terminie dokumentów lub oświadczeń, o których mowa w art. 25 ust. 1 w/w ustawy (wykazu robót budowlanych, aktualnego odpisu z właściwego rejestru lub ewidencji oraz wykazu osób, które będą brały udział w zamówieniu) oraz nie wykazał, że nie uzupełnił wymaganych dokumentów z przyczyn od siebie niezależnych. W dniu sporządzenia powyższego wezwania do zapłaty M. D., ówczesny L. Komendant Wojewódzki Policji w L., przebywał na wyjeździe służbowym w innej miejscowości i nie był obecny na terenie Komendy. W związku z powyższym skierowane do pozwanego wezwanie do zapłaty z dnia 8 listopada 2013 roku podpisane zostało przez M. S., od 2008 roku do chwili obecnej pełniącego funkcję pierwszego zastępcy L. Komendanta Wojewódzkiego Policji w L.. Zgodnie z decyzją L. Komendanta Wojewódzkiego Policji nr (...) z dnia 24 lipca 2013 roku podczas jego nieobecności w służbie lub siedzibie urzędu M. S. jako pierwszy zastępca Komendanta jest upoważniony do podejmowania w tym czasie wszelkich decyzji pozostających w kompetencji L. Komendanta Wojewódzkiego Policji, w tym do występowania w jego imieniu w sprawach z zakresu reprezentacji Skarbu Państwa (§ 7 decyzji). Odpis wzmiankowanej decyzji nr (...) z dnia 23 lipca 2013 roku dołączony został do skierowanego do pozwanego wezwania do zapłaty gwarancji ubezpieczeniowej z dnia 8 listopada 2013 roku i wraz z nim w tym samym dniu dokumenty te złożone zostały w (...) siedzibie Towarzystwa (...) przez pracownika KWP w L. L. R..

W odpowiedzi na wezwanie pozwany wskazał, że odmowa realizacji wezwania wynika z faktu, iż zgodnie z rzeczoną umową gwarant zapłaci należną kwotę w ciągu 30 dni od daty otrzymania od beneficjenta pisemnego wezwania do zapłaty, podpisanego przez osoby właściwie umocowane do reprezentowania beneficjenta. Wyjaśnił, że w sprawie niniejszej brak było spełnienia powyższego warunku, gdyż z dołączonych do wezwania dokumentów nie wynikało umocowanie Pierwszego Zastępcy L. Komendanta Wojewódzkiego Policji do dokonania powyższej czynności, tj. nie wykazano, że w dniu podpisania wezwania L. Komendant Wojewódzki Policji był „nieobecny w służbie lub siedzibie urzędu”.

Sąd Rejonowy wskazał, na podstawie jakich dowodów ustalił powyższy stan faktyczny, podnosząc, że prawdziwości i autentyczności dokumentów strony nie kwestionowały, a zeznania przesłuchanych w sprawie M. S., A. B., S. P. i L. R. są w całości wiarygodne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne w całości.

Gwarancja ubezpieczeniowa jest formą zabezpieczenia należytego wykonania umowy, dla której praktycznie brak jest regulacji ustawowych. Jedyne unormowanie zawarte zostało w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2013 roku, poz. 950), w którym gwarancja ubezpieczeniowa została określona mianem czynności ubezpieczeniowej, oraz w dziale II ust. 15 załącznika do ustawy, gdzie wymieniona została gwarancja bezpośrednia i pośrednia w odniesieniu do ryzyka ubezpieczeniowego. Gwarancja ubezpieczeniowa jest instytucją zbliżoną do gwarancji bankowej, a jedyna różnica związana jest z rodzajem podmiotu – gwaranta udzielającego gwarancji. Beneficjent może domagać się spełnienia stosownego świadczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela po złożeniu mu oświadczenia o odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie (tzw. pierwsze żądanie).

W ocenie Sądu Rejonowego złożone przez powoda oświadczenie spełniało wymogi wezwania do zapłaty, zawarte w treści gwarancji ubezpieczeniowej nr (...). Powód wzywając wskazał konkretną kwotę, jakiej zapłaty się domaga i podstawę żądania zapłaty gwarancji (niezłożenie przez J. K. w odpowiedzi na wezwanie, o którym mowa w art. 26 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych, dokumentów lub oświadczeń, o których mowa w art. 25 ust. 1 w/w ustawy oraz niewykazanie, że nie uzupełnił on wymaganych dokumentów z przyczyn od siebie niezależnych). Wbrew twierdzeniom pozwanego, wezwanie do zapłaty zostało też podpisane przez osobę umocowaną do reprezentowania beneficjenta, tj. Komendy Wojewódzkiej Policji w L.. Zgodnie z § 7 decyzji L. Komendanta Wojewódzkiego Policji nr (...) z dnia 24 lipca 2013 roku, podczas jego nieobecności w służbie lub siedzibie urzędu do podejmowania w tym czasie wszelkich decyzji pozostających w kompetencji L. Komendanta Wojewódzkiego Policji, w tym do występowania w jego imieniu w sprawach z zakresu reprezentacji Skarbu Państwa, a więc także podpisania wezwania do zapłaty, upoważniony był pierwszy zastępca Komendanta, którą to funkcję pełnił wówczas M. S., co zostało pozwanemu wykazane dokumentem. Wbrew stanowisku pozwanego z gwarancji ubezpieczeniowej nie wynika, aby wezwanie do zapłaty musiało być podpisane wyłącznie przez osobę umocowaną „w pierwszej kolejności” do reprezentacji Skarbu Państwa – Komendy Wojewódzkiej Policji w L., tj. L. Komendanta Wojewódzkiego Policji. Z dokumentu gwarancji nie wynika również dla beneficjenta obowiązek wykazywania przy składaniu wezwania do zapłaty kwoty gwarancyjnej, że w chwili podpisywania tego dokumentu L. Komendant Wojewódzki Policji był nieobecny w służbie lub siedzibie urzędu, jak zdaje się mniemać pozwany. Pozwany nie wskazuje przy tym, w jaki też sposób beneficjent miałby wykazać powyższą okoliczność w chwili kierowania do niego wezwania do zapłaty, co zresztą wydaje się być niewykonalne.

Mając na uwadze powyższe rozważania stwierdzić należy, iż domaganie się przez powoda od pozwanego zapłaty sumy gwarancyjnej z tytułu wadium nie stanowi w żadnym wypadku nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). Przeciwnie, to zachowanie pozwanego, podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą i z racji tego zobowiązanego do zachowania szczególnej staranności przy wykonywaniu przyjętych na siebie zobowiązań (art. 355 § 2 k.c.), jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, gdyż ewidentnie świadczy o chęci uchylecia się od wykonania obowiązków wynikających z umowy zawartej z J. K., pomimo uzyskania od niego odpowiedniej składki ubezpieczeniowej, poprzez powoływanie się na nieistniejące regulacje gwarancji ubezpieczeniowej, które jakoby mają niweczyć roszczenie powoda.

Na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c. Sąd Rejonowy uwzględnił żądanie zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu, wskazując, że wezwanie do zapłaty wadium nastąpiło względem pozwanego w dniu 8 listopada 2013 roku, w związku z czym trzydziestodniowy termin do zapłaty wadium upłynął z dniem 8 grudnia 2013 roku.

Na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego przegrywającego proces na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 1.200 zł, tj. wynagrodzenie pełnomocnika powoda będącego radcą prawnym (§ 6 pkt 4 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1348, ze zm.).

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa opłatę od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony.

*

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniósł pozwany Towarzystwo (...) z siedzibą w W., zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w całości.

Pozwany zarzucił zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie przepisów postępowania:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę dokumentu gwarancji ubezpieczeniowej zapłaty wadium nr (...) i przyjęcie, że pozwany gwarant powinien dokonać wypłaty sumy gwarancyjnej, pomimo, że do wezwania z gwarancji nie został dołączony dokument potwierdzający umocowanie M. S. do złożenia wezwania z gwarancji oraz dochodzenia roszczeń z tytułu gwarancji w imieniu beneficjenta,

b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne przyjęcie, że decyzja L. Komendanta Wojewódzkiego Policji nr (...) z dnia 24 lipca 2013 roku stanowi dokument potwierdzający umocowanie M. S. do złożenia wezwania z gwarancji oraz dochodzenia roszczeń z tytułu gwarancji w imieniu beneficjenta,

c) art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód udowodnił, aby przysługiwało mu roszczenie z gwarancji ubezpieczeniowej zapłaty wadium nr (...), pomimo, że powód nie wskazał dowodu na okoliczność niezłożenia dokumentów lub oświadczeń, o których mowa w art. 25 ust. 1 Prawo zamówień publicznych, lub pełnomocnictw,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 65 § 2 k.c. poprzez błędna wykładnię zapisów punktu 5 i 6 gwarancji ubezpieczeniowej zapłaty wadium nr (...), polegające na przyjęciu, że „właściwe umocowanie do reprezentowania beneficjenta” i „dokument poświadczający umocowanie osób, które podpisały wezwanie z gwarancji” spełnia decyzja L. Komendanta Wojewódzkiego Policji nr (...) z dnia 24 lipca 2013 roku w sprawie podziału zadań między I Zastępcą L. Komendanta Wojewódzkiego Policji, upoważnienia ich do podejmowania decyzji w imieniu L. Komendanta Wojewódzkiego Policji oraz ustalania zastępstw na czas nieobecności L. Komendanta Wojewódzkiego Policji, a nie pełnomocnictwo do złożenia wezwania z gwarancji oraz dochodzenia roszczeń z tytułu gwarancji w imieniu beneficjenta,

b) art. 6 k.c. poprzez nieudowodnienie przesłanki do wypłaty z gwarancji, według której wykonawca ((...) J. K.) w odpowiedzi na wezwanie, o którym mowa w art. 26 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych nie złożył dokumentów lub oświadczeń, o których mowa w art. 25 ust. 1 tej ustawy, lub pełnomocnictw.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania za obie instancje według norm prawem przewidzianych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji podlegałby uchyleniu i przekazaniu sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania tylko w razie stwierdzenia nieważności postępowania, nierozpoznania istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 2 i § 4 k.p.c.). W sprawie nie zachodziły tego rodzaju okoliczności.

Sąd Rejonowy poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne i ocenił dowody zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy przyjmuje te ustalenia za własne.

Sąd Rejonowy dokonał również prawidłowej oceny ustalonego stanu faktycznego, którą Sąd Okręgowy w pełni podziela i zbędne jest jej powtarzanie.

Nie można oprzeć się refleksji, że apelacja jest jedynie polemiczną próbą pozwanego – profesjonalnego ubezpieczyciela bezpodstawnego uchylecia się od odpowiedzialności wynikającej z udzielonej gwarancji ubezpieczeniowej. Tego typu zachowanie należy ocenić negatywnie jako sprzeczne z podstawową w prawie cywilnym zasadą dotrzymywania umów.

Sąd Rejonowy bowiem obszernie omówił będącą istotą sporu przed Sądem pierwszej instancji okoliczność, czy powód należycie wezwał gwaranta do zapłaty świadczenia, w szczególności, czy wezwanie do zapłaty zostało podpisane przez osobę właściwie umocowaną do reprezentowania beneficjenta i czy do wezwania został dołączony dokument poświadczający to umocowanie.

Analiza wystosowanego przez powoda do pozwanego wezwania do zapłaty jednoznacznie wskazuje, że wezwanie to (k. 16) spełniało wymagania określone w punktach 5 i 6 gwarancji: zostało doręczone w okresie obowiązywania gwarancji i wskazywało okoliczność spośród wymienionych w pkt 4 gwarancji, stanowiącą podstawę wypłaty świadczenia. Zostało podpisane przez I Zastępcę L. Komendanta Wojewódzkiego Policji w L. M. S.. Do wezwania dołączono decyzję nr (...) L. Komendanta Wojewódzkiego Policji z dnia 24 lipca 2013 roku, z której jednoznacznie wynikało, że w czasie nieobecności L. Komendanta Wojewódzkiego Policji w L. jego I Zastępcą M. S. jest upoważniony do podejmowania w tym czasie wszelkich decyzji. Interpretacja tego zwrotu przedstawiona w apelacji nie może zostać podzielona. Słusznie bowiem Sąd Rejonowy przyjął, że upoważnienie to obejmuje całokształt uprawnień przysługujących L. Komendantowi Wojewódzkiemu Policji, także w zakresie reprezentacji Skarbu Państwa w stosunkach cywilnoprawnych. W tym przypadku nie ma podstaw do zawężenia tego pojęcia do aktu prawa administracyjnego lub aktów wewnątrzorganizacyjnych, skoro wyraźnie upoważnienie obejmowało wszelkie kompetencje zwierzchnika, a realizacja uprawnień z gwarancji, czego wyrazem jest wystosowane wezwanie do zapłaty, jest niczym innym jak decyzją (postanowieniem) o skorzystaniu z tych uprawnień, czyli złożeniem oświadczenia woli w tym przedmiocie. W tym kontekście zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. należy uznać za oczywiście bezzasadne. Przypomnieć przy tym należy, że na gruncie prawa cywilnego umocowanie (pełnomocnictwo) nie musi mieć charakteru szczególnego (upoważniać do konkretnej czynności prawnej), ale może być także pełnomocnictwem ogólnym do czynności zwykłego zarządu (art. 98 k.c.). Niewątpliwie też czynność podjęta przez M. S., z uwagi na jej charakter i wielkość kwoty gwarancji, nie wykraczała poza zakres zwykłego zarządu przedmiotową jednostką Policji.

Nie można też przyjąć, aby Sąd Rejonowy mógł naruszyć art. 232 k.p.c. bądź art. 6 k.c. dokonując takiej oceny dokumentu gwarancji, dokumentu wezwania do zapłaty i dołączonego do niego umocowania M. S.. Strona powodowa przedstawiła na te okoliczności przekonujące dowody, zarówno z dokumentów jak i z zeznań świadków, a tym samym sprostała ciężarowi dowodu.

Przedstawiona przez Sąd Rejonowy wykładnia postanowień gwarancji jest logiczna i spójna, a zatem odpowiada zasadom wykładni oświadczeń woli określonym w art. 65 k.c., ze szczególnym uwzględnieniem § 2 tego przepisu. Wykładnia przedstawiona przez pozwanego w apelacji ma jedynie na celu uchylecie się od spełnienia świadczenia, do którego pozwany jest zobowiązany z tytułu udzielonej gwarancji, z wykorzystaniem pretekstu natury formalnej.

Jeżeli natomiast chodzi o to, czy powód miał obowiązek udowodnienia zaistnienia przesłanek wypłaty świadczenia z gwarancji, należy zwrócić uwagę, że wezwanie do zapłaty miało jedynie wskazywać przesłankę wypłaty świadczenia mieszczącą się w ramach zdarzeń określonych w gwarancji i tak też się stało. W toku całego procesu przed Sądem pierwszej instancji pozwany nie kwestionował tego, że J. K., pomimo uprzedzenia go o możliwości utraty wadium, nie złożył wymaganych dokumentów, szczegółowo określonych w wezwaniu z dnia 27 października 2013 roku (k. 9), co stało się podstawą jego wykluczenia z postępowania (k. 11). Był on też wzywany do wykazania, że nie uczynił tego z

przyczyn od siebie niezależnych (k. 14) i nie odpowiedział na to wezwanie. W tej sytuacji Sąd Rejonowy miał pełne podstawy do tego, aby uznać te okoliczności za niesporne i przyznane przez pozwanego (art. 230 k.p.c.).

Pozwany nie sformułował żadnych zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego w zakresie rozstrzygnięć o kosztach procesu i o nieuiszczonych kosztach sądowych, a Sąd Odwoławczy z urzędu uwzględnia tylko naruszenie prawa materialnego oraz nieważność postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 roku, sygn. II CSK 400/07, Lex nr 371445). Nie było zatem podstaw do zmiany tych rozstrzygnięć.

Wobec oddalenia apelacji pozwanego na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda zwrot kosztów postępowania odwoławczego obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika – radcy prawnego w stawce minimalnej w postępowaniu drugoinstancyjnym.

Z tych względów na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.